

kraakten. De wilde kerel, met bloeddooraderde oogen, vloekte als een duivel en sloeg er zoo onbarmhartig op los, dat hij het knaapje wellicht gedood zou hebben, indien er geen redder ware opgedaagd.

Maar eensklaps werd de Sanskulot, op zijn beurt, met kracht bij den halskraag gegrepen, en door een flinken ruk tegen den grond geworpen.

— Dat zal u leeren, schurk, kinderen te slaan, zegt de onverwachte redder en striemt het monster met zijn karwats dwars over het gelaat.

Maar de man, die gehoor gaf aan de eerste ingeving van zijn edel hart, zonder er de gevolgen van te overleggen, wordt nu door de andere soldaten vastgegrepen en geboeid. De sergeant liet den gevangene in de wachtzaal brengen. Hij is getroffen door de fierheid en den adel, die op het gelaat van den jongen man te lezen staan. Ook de zwierigheid zijner bewegingen treft hem.

— Het zou mij zeer verwonderen, mompelt hij bij zich zelf, als ik hier met geen *ci-devant* te doen had.

De republikeinen gaven, zooals men weet, den naam van *ci-devant* aan de edellieden, daardoor beduidend dat de adellijke titels werden afgescharft en er voordezen slechts nobelen waren.

— Wie zijt gij, citoyen? vroeg hij luid.

— Ik kom van Brussel en wil Mechelen binnen, antwoordde de vreemdeling koelbloedig. Wat heb ik misdreven?

— Gij bemoeit u met zaken die u niet aangaan, vervolgde de sergeant; gij hebt een soldaat van de republiek aangerand...

— Een monster, dat een kind in uwe tegenwoordigheid zou hebben vermoord, indien ik niet tusschen beide ware gesprongen.

— 't Is wel, citoyen. Houd uw lessen voor u en geef mij uw naam op.

— Wat hebt gij met mijn naam te maken?

— Wachten, doorzoekt de zakken van dien man.

Enige Sanskulotten grepen den aangehoudene vast, en ondanks de pogingen, om zulks te beletten, werden zijn papieren doorsnuffeld.

In zijn zakboekje vond men een kroon.

— Ha, ha! zei de sergeant lachend, ziet ge wel dat wij met een *ci-devant* te doen hebben. 't Is edel wild, *compagnon*, dat ons vandaag in handen valt.

Hij nam daarop eenige brieven, die allen gericht waren aan baron Ferdinand de Meer van Moorsel.

— Citoyen Meer, hernam de sergeant grinnikend, *ci-devant* baron van Moorsel, uw naam is mij niet onbekend. Den twintigsten Januari van verleden jaar, om uwe taal te spreken, behoorde ik tot een peleton soldaten, dat op de Koninklijke Plaats, te Brussel, om 5 uur 's namiddags een strafuitvoering moest voltrekken.

De jonge man verbleekte.

— Mij dunkt, citoyen Meer, dat die dag u ook nog heugt. Welnu, toen heb ik zekeren Jan-Jozef de Meer, van Moorsel, naar zijn voorvaderen gezonden...

— Arme broeder! zuchtte de gevangene onwillekeurig. (1)

— Ha, ha! ging de sergeant lachend voort, dat was uw broeder. Inderdaad, hij geleek wat op u, al was hij misschien een vijftien jaar ouder dan gij. Zoo, zoo, en gij komt van Brussel naar Mechelen! Gij volgt de Fransche troepen! Zonderling genoeg! Dat zal de kriegsraad moeten klaar maken. Wachten, breng dien kerel naar generaal Béguinot, en zeg hem dat hij de *ci-devant* baron de Meer, van Moorsel, is; dit zal den veldheer genoeg doen.

En wreed liet hij er op volgen:

— Als de kriegsraad vandaag nog vergadert, kan men hem morgen om tien uur, te gelijk met dien anderen kerel, *expedieeren!*

— Ja, ja, dat is een heerlijke gedachte! juichten de andere Sanskulotten.

— En dien kleinen schavuit erbij! riep de woestaard, die de oorzaak van dit alles is!

Dit zeggende, keek hij rond... De knaap was niet meer

(1) Baron de Meer, van Moorsel, een vaderlandsch edelman, werd den 20 Januari 1797, te Brussel gefusileerd.

in het wachthuisje. Daarop ging hij buiten zien... maar Witteke had het hazenpad gekozen.

Hij maakte van de wanorde en het rumoer gebruik, om onopgemerkt te vluchten.

Vluchten! Hij liet dus zijn redder alleen in het gevaar? O, neen, Witteke beoogde zijn eigen veiligheid niet, maar Witteke wist dat een dure plicht op hem rustte. Hij moest Rollier te Bornhem gaan verwittigen, hij moest 's anderen-daags 's morgens met de redding opdagen van Jan Meving! Dan ook zou hij zijn verlosser aan de klauwen der Fransche beulen kunnen ontrukken! En daarom had hij zich stilletjes uit de voeten gemaakt, en hij snelde nu door velden en bosschen, in de richting van zijn geboortedorp.

Baron de Meer werd onder sterk geleide naar het stadhuis gebracht, waar generaal Béguinot zetelde. De papieren van den edelman werden onderzocht en schenen van het hoogste gewicht, want de veldheer bleef er lang in verdiept. Doch een daarvan scheen zijn aandacht bijzonder te boeien. Hij overlas het tweemaal, en wierp toen een zegevierenden blik op den baron en zijne officieren.

— Citoyens, sprak hij, wij hebben hier voor ons een der gevaarlijkste brigands van België, een der handlangers van Oostenrijk, die tegen de republiek samenspannen. Citoyens, ziehier een brief van Karel van Loupoigne...

Bij dien naam liep er een rilling door de zaal.

— Karel van Loupoigne! herhaalden allen, en dien naam klonk vervaarlijk in hun ooren.

— Ja, citoyens, door Karel van Loupoigne eigenhandig geschreven aan den pastoor van Duffel, die, zooals gij weet, de groote belhamel is der muiters, in wiens dorp het gros der brigands vergadert. Luistert, citoyens, ik zal u dit schrijven voorlezen:

Karel van Loupoigne,
aan den

eerwaarden heer Guy Deprez, pastoor van Duffel.

« Dezen brief zal u bezorgd worden door den weledelen » heer baron de Meer, van Moorsel, wiens broeder als » slachtoffer der vrijheidszaak gevallen is.

» Ik trof Rollier tusschen Puers en Bornhem aan, aan het » hoofd van een machtige afdeeling patriotten, allen bereid » om voor onze heilige zaak te sterven. Ik heb Rollier, in » naam van de Oostenrijksche regeering, een brevet van ge- » netaal overhandigd. Te zamen moeten wij de Franschen » van alle kanten bespringen, dan zal de vrijheidszaak zege- » vieren. Morgen, Dinsdag, moet de strijd op alle » punten worden aangevangen. Tracht de Sanskulotten te » Mechelen te overvallen. Maar wees op uwe hoede, want » generaal Béguinot is er met nieuwe troepen en kanonnen » binnengetrokken.

Karel van Loupoigne ».

— Goed ingelicht, niet waar, citoyens? sprak de generaal. Morgen dus moeten die brigands ons komen overvallen. Zulk een troep canaille boezemt ons niet de minste bezorgdheid in, maar... *un homme averti en vaut deux!*... Morgen vroeg zullen wij de brigands te Duffel vernietigen en hun de moeite sparen zoover te komen.

Baron de Meer was een man van ongeveer vijf-en-dertig jaren, zeer innemend van voorkomen, en wiens uiterlijk te-nemaal den edelman verried.

Onbeweeglijk, zonder dat een trek van zijn gelaat rimpelde, luisterde hij naar de woorden van generaal Béguinot. En toch verteerde de smart zijn mannelijke ziel, en folterde de vervolging zijn geest. Niet echter zijn lot bekommerde hem, maar dat van het leger der patriotten. Door het onderscheppen van de brieven, die hij bij zich had, was de Fransche bevelhebber nu geheel onderricht van de bedoelingen en bewegingen der vaderlanders. En daarvan was hij de schuld! Waarom moest hij zich met dien kleinen bengel bemoeien? Zeker, zulke wreede mishandelingen hadden zijn bloed doen opbruisen en, zonder redeneeren, maar slechts de inspraken van zijn hart volgend, was hij vooruitgesprongen.

Wat kwam hij te Mechelen doen? Waarom vermeed hij die stad niet, om recht op Duffel aan, zijn weg voort te zet-

ten? Helaas, nogmaals had zijn hart hem die slechte raadgeving ingeblazen.

Een tijd lang, inzonderheid sinds zijn arme broeder op de Koninklijke Plaats te Brussel, onder de kogels der Sanskulotten was gevallen, achtte baron de Meer de hoofdstad geen veilige plaats meer voor zich zelf en voor zijne vrouw en kind.

Daarom had hij te Mechelen zijn intrek genomen, niet vermoedend dat die stille stad een der middelpunten zou worden van den vaderlandschen strijd. Zijn vrouw, de jonge barones de Meer, woonde met haar kind in een eenvoudige woning onder St-Romboutstoren. En om haar en zijn kind te zien en te omhelzen, wilde hij Mechelen bezoeken. Zijne roekeloosheid kon de ondergang wezen van geheel het patriottenleger, en zeker zou het hem duur te staan komen. Het ergste was voor hem te vreezen. Hij bedroog zich niet in zijn sombere vooruitzichten. Met streng gelaat richtte Béguinot zich tot den edelman en zeide :

— Gij speelt dus de rol van spion, citoyen?

— Ik dien mijn vaderland, citoyen-generaal.

— Evenals uw broeder, heult gij met Oostenrijk tegen de republiek. Gij kent de straf der bespieders.

En zich tot de officieren wendend, vervolgde de generaal:

— Een krijggraad is hier overbodig, niet waar?

Allen knikten.

— Een spion wordt onmiddellijk door de wapens afge-
maakt.

— Zoo luidt de krijgswet.

— Dat men dien man dadelijk fusileere !... beval de ge-
neraal koel.

Zonder de minste aandoening, sprak de edelman :

— Ik vraag een laatste gunst, generaal.

— Welke?

— Mijn vrouw en kind te omhelzen.

— Waar wonen die?

— Hier te Mechelen.

— Waar?

De baron gaf het juiste adres op.

De generaal schudde het hoofd.

— Die gunst kan u niet worden toegestaan, antwoordde hij zonder het minste medelijden. Hooge staatsbelangen beletten zulks. Gij zoudt uw vrouw met een zending bij de muiters kunnen belasten. Doch indien zij...

De generaal voleindigde den zin niet.

Na een poos hernam hij :

— Indien gij ons inlichtingen geven wilt over het leger der brigands, kunt gij uw eigen leven redden.

— Te dien prijs weiger ik het leven, sprak de baron kalm en fier.

De generaal en zijne officieren konden zich de bewondering niet ontveinzen, die ze voor die vaderlanders, zoo grootsch, doch zoo eenvoudig in hunne helfthaftigheid, gevoelden.

— Er bestaat nog een ander middel, dat mij de gelegenheid aanbiedt, om u afscheid te laten nemen van uwe echtgenoot, hernam Béguinot.

— En dat is, citoyen-generaal?

— Dat ik, na uw samenkomst, uwe vrouw in hechtenis houd tot na de beteugeling der muitelij.

De jonge man verbleekte... Zijn lieve vrouw in die sombere gevangenis ! Neen, neen !

— Dan verkies ik van dien laatsten troost af te zien, generaal.

— Aan den eisch der wet worde voldaan, sprak deze.

Een peleton soldaten was op het punt den ongelukkigen edelman weg te leiden naar de plaats der strafuitvoering, toen een officier opstond en zei :

— Citoyen-generaal !

— Wat is er, Duroy?

— Er bestaat misschien nog een ander middel.

— Spreek.

— Morgen, om tien uur, wordt de brigand Meving gefusileerd, die dezen namiddag gevonnisd is. Een peleton zou zich met de twee strafuitvoeringen kunnen gelasten. Op dit uur zal het muiters-leger waarschijnlijk reeds geheel verslagen zijn, en ik zie er geen gevaar in dat de veroordeelde afscheid neemt van zijn wederhelft. Dit is een gunst, die nooit geweigerd wordt. Laat de republiek streng weze, ci-

toyen-generaal, maar zorgen wij, dat ze niet van onmenselijkheid kan worden beschuldigd.

— Het zij zoo, sprak de generaal. Stellen wij de strafuitvoering tot morgen uit.

Zóó willekeurig handelden die verlossers met het leven van een mensch, welke niets anders misdreef, dan dat hij zijn vaderland beminde en voor de vrijheid streed.

Baron de Meer, die in de meening verkeerde, dat hij onmiddellijk doodgeschoten zou worden, had dus nog één nacht voor zich. Dat was slechts zijn marteling verlengen, tenzij... En er daalde een flauwe straal van hoop in zijne ziel. Tenzij de patriotten morgen, vóór tien uur, de stad Mechelen innamen. En daarvoor was bijna geen kans. De edelman werd in de gevangenis opgesloten.

De jonge republikeinsche officier, Amaury Duroy, die voor baron de Meer ten beste had gesproken, was van adellijken oorsprong, en heette eigenlijk de Roy. Doch de republiek genegen en daarenboven eerezuchtig en jong van harte, had hij zijn land willen dienen onder de Fransche drieluur, welke van toen af reeds zegevierend over geheel Europa begon te wapperen.

Maar toch was er in hem iets van den aristocraat gebleven, en de onwellevende barschheid, de gemeene wreedheid zijner wapenbroeders, ergerden hem dikwijls, zonder dat hij het nochtans liet blijken. Hij had de houding van den baron bewonderd : deze was een fier en moedig man, die den dood verkoos boven verraad en lafheid. Hij was niet alleen edel van geboorte en afkomst, maar ook van hart en ziel.

Amaury Duroy had baron de Meer wel willen redden, maar, als Franschman en soldaat, mocht hij dat niet. Voor hem ook was de doodstraf onvermijdelijk. Een dure wet, maar toch een wet. Er was niets aan te doen. De gerechtigheid moest haren loop hebben.

Baron de Meer had den strijd aangegaan tegen de Franschen, een strijd op leven en dood; hij moest er dus de noodlottige gevolgen van dragen. Doch wat de jonge officier kon doen, zonder als soldaat aan zijn plicht te kort te schieten, was het lot van den gevangene verlichten, en alles in het werk stellen, opdat diens vraag, zijn vrouw nog eenmaal te mogen omhelzen, zou worden toegestaan. Vóór alles achtte hij het noodig, de ongelukkige echtgenoot van haar lot te verwittigen. Vreeselijk was de taak, welke hij op zich nam. Hij had het adres der adellijke dame opgespoord en begaf zich onmiddellijk naar hare woning. Toen hij had aangeklopt, kwam een oude knecht openen. Bij het zien van de Fransche uniform, wierp de oude man de deur van schrik bijna weer toe.

— Wat... wat is er? zei hij. Er is hier niemand tehuis ! Niemand... niemand !

De jonge officier antwoordde op zachten toon :

— Bedaar, man, er zal u geen kwaad geschieden. Ik zou graag de... mevrouw de barones de Meer spreken.

Duroy had, uit gewoonte, het woord citoyenne op de lippen, maar de vroegere edelman kreeg een oogenblik de overhand op den republikein.

— Wie? wie? wie? stamelde de oude knecht, die den bezoeker overigens opperbest verstaan had.

— Mevrouw de barones de Meer.

— Hm ! hm !... die woont... die woont...

— Die woont hier, vriend, en ik herhaal het u : ik kom niet als republikein, maar als vriend, en zal mevrouw geen leed veroorzaken. Gij begrijpt toch wel dat ik, voor 't geval ik hier niet met vredelievende bedoelingen verscheen, Fransche soldaten zou hebben meegebracht en niet zoo lang zou blijven parlementeeren.

De officier trad het huis binnen en sprak op een toon, die geen verdere opmerkingen dulde :

— Breng me bij mevrouw de barones, of verwittig haar, dat een Fransch edelman, markies Amaury de Roy, haar iets ernstigs vanwege haar echtgenoot heeft mede te deelen.

Toen de knecht den naam markies had gehoord, was hij geheel uit zijn lood geslagen. Hij boog zoo diep als hij kon, en vertrok, onder het mompelen van de woorden :

— Mijnheer de markies ! mijnheer de markies !

Weltra ging de deur open en een schoone, smaakvol en zwierig gekleede vrouw trad, met een klein meisje aan de hand, het vertrek binnen.

De officier boog hoffelijk, waaraan de barones aanstonds den edelman herkende en sprak :

— Mevrouw de barones, ik...

— Neem me niet kwalijk, mijnheer, onderbrak hem de jonge vrouw, mag ik weten met wien ik de eer heb...

— Markies Amaury de Roy, uw dienaar, mevrouw.

— O, die uniform is maar een vermomming, mijnheer de markies, dat begrijp ik.

— Toch niet, mevrouw, ik ben tegenwoordig citoyen Duroy, officier van het republikeinsche leger.

Er verscheen een wrevelige plooi op het schoone gelaat der barones.

— Wat brengt u hier, mijnheer? vroeg ze kort.

— Een pijnlijke zending, mevrouw.

Een schok doortilde haar slanke lichaam, doch de barones richtte fier het hoofd op. Blijkbaar bedroog zij zich noemens de bedoelingen van den onverwachten bezoeker.

— En daarom dringt gij, onder een valschen naam mischien, hiër binnen, mijnheer! sprak zij kwetsend.

De jongeling, die maar al te wel besefte, hoe diep hij die arme vrouw kwetsen moest, antwoordde niet op de hem toegevoegde belediging.

Met droeven blik beschouwde hij hare jeugd, hare schoonheid en haar bevallig kindje. Morgen zou ze weduwe zijn! Morgen zou dit arme wicht geen vader meer hebben! Morgen, wat zei hij! Het doodvonnis was uitgesproken; volgens de wet behoorde haar echtgenoot niet meer onder de levenden, en door zijn toedoen alleen ademde hij nog op dien stond.

— Neen, mevrouw, zeide hij, ik kom hier als een man, die de diepste genegenheid voor mijnheer uw echtgenoot en het diepste medelijden met uw aller lot gevoelt.

— Medelijden? herhaalde de barones verbleekend.

De officier knikte.

— Wat is er dan, mijnheer? O, spreek! Is mijn man een ongeluk overkomen?

— De heer baron de Meer, van Moorsel, werd dezen namiddag aangehouden...

— Aangehouden! herhaalde zij. Door wie?

— Door de Fransche soldaten.

— O, men zal hem toch geen kwaad doen, niet waar?

— Uw man, mevrouw, schijnt een der opperhoofden van den opstand te wezen... Ik weet dat hij papieren bij zich had, die hem zeer compromitteeren.

— Waar is hij? Waar is hij, mijnheer?

— In de gevangenis der stad, mevrouw.

— O, ik snel naar hem toe... ik zal hem redden!

— Tracht bedaard en koelbloedig te blijven, mevrouw. Ik herhaal u dat ik hier gekomen ben als vriend, gij moogt op mij rekenen. Ik zal alles aanwenden om u in de gelegenheid te stellen, morgen uw echtgenoot te zien.

— Morgen! morgen! Neen, neen, vandaag!

— Dat is onmogelijk, mevrouw.

— Het moet, ik zal hem zien! O, mijn arme Ferdinand! Ik zal mij naar den generaal begeven, hij zal mij toelaten.

— Redeneer, mevrouw... en tracht uw droefheid en ontsteltenis te beheerschen. Ik verzeker u, dat gij niet gelukken zult... Gij zult op de ijzeren poorten der gevangenis stuiten en de generaal zal u niet ontvangen! Indien gij tot morgen wacht, mevrouw, beloof ik u dat gij uw echtgenoot zult zien!

— Neen, neen, de moordenaars zullen hem dooden!... Hebben ze zijn broeder niet vermoord?... Ik ga!... ik ga!...

De officier trachtte de arme vrouw tegen te houden, doch eensklaps kwam de oude knecht binnen, die dacht dat zijn meesteres om hulp riep.

— Ik wil hier uit, schreeuwde de barones, en tilde haar kind op den arm.

Duroy poogde haar den doorgang te beletten, maar de knecht greep, op zijne beurt, den officier bij den arm. Dit oogenblik nam de barones te baat, om, met haar kind op den arm, de straat op te snellen. Als een krankzinnige liep zij door de stad, met de haren op den rug. Vóór de poort der gevangenis zat een half dronken Sanskulot, norsch en verstomd zijn pijp te rooken. Zonder de minste aandoening bezag hij de arme vrouw met haar kind; wanhopig wrong zij de handen, om het sombere gebouw te mogen binnen-

treden... De soldaat bekeek haar met harden, onmeedogenden blik en mompelde :

— *Une aristocrate!*

— *Aristocrate*, ja, kerel, maar moeder! Zie, ze heeft haar arm kind bij zich! De vader zit daar binnen gevangen! Hij is in uwe handen, niemand kan hem nog redden! Morgen zal hij sterven; gij hebt uw slachtoffer, maar wees toch mensch. *Aristocrate*, ja, dat is de vrouw, die tot u smeekt, die voor u op de knieën kruipt, maar denkt gij, dat ze niet lijden kan, dat ze niet lief heeft, dat haar harte niet bloedt?

— *Arrière!* snauwt de grove kinkel haar toe.

En, terwijl de ongelukkige barones neerzinkt voor zijn voeten, op de oude trap, waar hij troont als de verpersoonlijking der verdierlijkte en bloeddorstige republiek, die Vlaanderen teistert en foltert, terwijl zij de knieën van dat monster vastgrijpt, en hem haar kind voorhoudt met zulke smart op het gelaat en in de oogen, dat de steenen der gevangenis er door vermurwen zouden, vraagt hij, om van haar af te zijn :

— Wie is uw man? Een brigand, zeker?

— Baron de Meer, antwoordt zij snikkend.

— Baron! zegt hij lachend. Och, ja, die *ci-devant* van daar straks. Wel, *ma commère*, die wordt morgen vroeg... *ouiche!*

En bij dat woord voegde hij de beweging van het aanleggen van een geweer.

De ongelukkige had hem begrepen! Zij slaakte een kreet en viel bewusteloos naast haar schreiend kind neder.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

TUSSCHEN LIEFDE EN PLICHT.

Wij hebben Rollier als generaal op den weg naar Bornhem verlaten.

Ook in deze gemeente was den 21st October de opstand uitgebarsten, doch de vrederechter wist hem te beteugelen. Hij had immers gendarmen te zijner beschikking, die goed gewapend waren, terwijl de boeren, slecht gewapend, zonder orde of tucht, alleen in een opbruising van vaderlands-liefde en vrijheidszucht handelden.

Die vrederechter heette Lodewijk Lejeune. Hij liet elf personen aanhouden op het oogenblik dat zij een stervenden tronk uit den grond rukten, die met den naam van *Vrijheidsboom* bestempeld werd. Die vrijheidsboomen hebben zekere rol gespeeld in den heiligen oorlog onzer onmiddellijke voorvaderen. De Fransche republiek liet zulke boomen planten op de voornaamste plaats van elk dorp, ten teeken harer overheersching, als zinnebeeld der nieuwe tijden, die waren aangebroken.

Vrijheidsboom! Schoone naam, maar die juist het tegendeel symboliseerde van hetgeen hij aanduidde. 't Was eigenlijk de staak van den Zwitserschen dwingeland Gessler, voor wien Willem Tell weigerde te buigen. In al de Vlaamsche gemeenten was 't dan ook het eerste werk van den opstand, dit schandeteeken neer te halen.

De elf gevangenen werden in het raadshuis opgesloten, doch het vuur was aan de lont en, heeft de Vlaming eenmaal de handen uit de mouwen gestoken, dan laat hij niets meer blauw-blauw. Bliksemsnel liep het gerucht door den omtrek, dat men patriotten had aangehouden en opgesloten. De boeren staken de hoofden bijeen en bevonden zich weldra met ongeveer 400 man midden in het dorp. Eerst zond men afgezanten naar de gendarmerie, om de gevangenen op te eischen, doch, wel verre van eenig antwoord te ontvangen, werden de onderhandelaars in boeien geklonken. Dat was te veel, op een, twee, drie had de troep het raadshuis overrompeld, een gendarm bekocht den weerstand met den dood, terwijl twee anderen erg gekwetst werden.

De elf patriotten werden in vrijheid gesteld en luïdruchtig door hunne verlossers onthaald. Men had het natuurlijk vooral gemunt op den vrederechter Le Jeune, doch deze rook spoedig lont en, terwijl zijn burgerlijken moed in de schoenen zonk, was hij met zijn vrouw en kinderen tersluiks

gevlucht en de Schelde overgestoken. De rechtmatige woede der vaderlanders vierde zich bot op zijne woning, die tot den grond toe werd verwoest. Wat echter de eerlijkheid en tevens de louter vaderlandsche inzichten der patriotten be wijst, is, dat geen enkel voorwerp ontvreemd werd. Al wat waarde bezat, vond men later onder de puinen terug. Zie- daar, hoe de brigands handelden! De brave Fransche Sans- kulotten, integendeel, roofden en stalen als raven, en, alv- rens de altaren te verdelgen, was hun eerste werk, de heilige vaten en al het goud, zilver en koper, in zakken te binden.

Brigands, roovers, bandieten, zijn de Sanskulotten, en geen Vlaming, dien edelen naam waardig, kan ze anders noemen.

's Anderdaags hielden de patriotten, op een der plaatsen van St-Amands, een nieuwe bijeenkomst, en drie honderd buitenlieden schaaften zich onder de vlag, die het kruis in top voerde. Dit alles gebeurde bij afwezigheid van Rollier, die intusschen te Willebroeck met zooveel moed, kracht- dagheid en beleid, den vaderlandschen kamp voortzette. Doch eensklaps komt een der wakers de groep verwittigen dat er nieuwe manschappen in aantocht zijn. Men weet wat dit beteekent: er klinkt een luid gejuich en gejubel uit aller borst en duizenden monden herhalen:

— Daar is hij! daar is hij!

Een jonge man, hoog van gestalte, met stralende blikken, en op wiens voorhoofd een glans scheen te liggen, baant zich een weg door de volksmenigte. Hij verschijnt als een vreemdeling voor de patriotten van Bornhem en St-Amands; bijna niemand van hen heeft hem ooit gezien, en toch wordt hij met geestdrift en liefde, als een koning, ontvangen.

Het is Rollier.

Ja, die man, in den bloei des levens, opgeschoten en slank als een boom, sterk als een reus, en met innemend gelaat, vereenigde wel in zich al de hoedanigheden om indruk te maken op het volk. Er komt geen einde aan het gejubel. Hij groet met welwillendheid al die strijdvaardige mannen, en heeft moeite om de vrouwen en kinderen te verwijderen, die zijn handen willen kussen. Hij geeft een teeken dat hij spreken wil.

Niet gemakkelijk bedaart die onstuimige zee, doch, nau- welijks heeft hij den mond geopend, of loofstil wordt het alom, en aangrijpend klinkt zijn stem in dit plechtig oog- blik:

« Lieve Vlaamsche vrienden, mijn hart is getroffen, als ik » zie hoeveel jonge lieden mijn oproeping hebben beant- » woord. Hierdoor toont ge welke vurige liefde u voor het » vaderland, ons dierbaar, doch rampzalig Vlaanderen, be- » zielt, en hoe bereid gij u gevoelt om al uw goed en uw » bloed op te offeren, ten einde de verloren vrijheid te her- » overen. Gij verlangt slechts uw plicht te doen, niet waar?»

— Ja, ja, klinkt het hem als een donder tegen.

» Welnu, ziehier wat men van u verlangt. Vlaanderen, het » heldhaftig Vlaanderen, roept zijn zonen ten strijde. Aan » den overkant der Schelde hebben moedige patriotten, onze » wapenbroeders, den standaard der vrijheid reeds in de » hoogte geheschen en talrijke dapperen er zich rond ge- » schaaft, om door vereeniging van krachten de dwingelan- » dij een doodelijken slag toe te brengen.

» Wat aan den anderen kant van den stroom gebeurt, » moet hier ook gedaan worden en gij, mannen met één » hart, zult dit roemwaardig en vaderlandsch werk voltooien. » Op mij kunt gij rekenen, indien gij mij waardig acht uw » aanvoerder te zijn ».

— Ja! ja! Leve Rollier! Leve onze generaal!

— Met hoevelen zijt gij hier?

— Met ongeveer drie honderd man.

— Goed, binnen een uur gaan wij naar Baesrode, waar ook nog een groot getal conscrits zich bevinden. Die der naburige dorpen zullen zich bij ons komen aansluiten, en, sterk genoeg in getal, rukken wij dan naar Zele op, om er de Franschen te verjagen, die zich aldaar hebben verschanst, want dit is de zending, die ons werd opgelegd.

Op dit oogenblik dringt een jonge boerin, met een vork in de hand, vooruit en roept:

— Ik zal ze allen dooden, die Fransche honden!

Andere vrouwen scharen zich om haar heen. Allen willen deelnemen aan den vrijheidsstrijd; zij ook hebben zooveel geleden.

De patriotten klappen in de handen en juichen toe.

Geen glimlach speelt er op de lippen van Rollier bij dit tooneel, dat in andere omstandigheden koddig zou geweest zijn.

Ja, als tijgerinnen zouden die zusters, die geliefden, die vrouwen en die moeders van zoovele ongelukkigen, op den Franschman zijn gesprongen; zij ook zouden liever sneuvelen, dan langer onder die tirannie te bukken.

Rollier echter brengt haar tot bedaren. Zijn overredende stem vindt ingang, en zij begrijpen dat de plaats der vrouw, zelfs op dit oogenblik, niet op het slagveld, maar bij den haard is, nedergekniel voor God, om den Almachtige te smeeken, dat Hij de zaak der gerechtigheid mocht doen zeg- pralen.

De patriotten van Willebroeck, Puers, Sint-Amands en Bornhem waren nu bijeen, en vormden dien dag reeds een klein leger, van ongeveer tweeduizend weerbare mannen, een getal, dat echter de drie volgende dagen nog merkkelijk moest aangroeien.

Dienzelfden dag verlieten zij in goede orde de gemeente en begaven zich naar het gehucht *den ouden Briel*, dat als vereenigingspunt en legerplaats was aangeduid.

Van stond tot stond voelde Rollier nu zijn vertrouwen toenemen. Ja, hij was er fier op, het bevel te mogen voeren over zulke troepen, die alleen met edele bedoelingen de wapenen hadden opgevat. Doch tevens voelde hij zijn ver- antwoordelijkheid grooter worden, want Rollier paaide zich niet met begoochelingen.

Wat ziet hij rond zich? Niets dan eenvoudige landlieden, die geen onderricht in het hanteeren van de wapenen of in de krijgskunde ontvingen. Het is geen leger, maar slechts een ordeloze troep; het zijn geen soldaten, maar jongelin- gen die, door vaderlandslievende opwellingen gedreven, met ontbloote borst op de bajonetten zullen vliegen.

Want moed, ja, hebben zij genoeg, maar dit is niet vol- doende. Waar zijn de wapens, waar is het grof geschut, dat zijn zware stem zoo indrukwekkend op het slagveld laat hooren en uit zijn bronzen monden verdelging spuit en dood?

En vooral, waar is de tucht?

De tucht zegt alles in een leger, en dit trachtte Rollier zijn mannen in te prenten.

Juist dien avond zat hij met de schrandersten van zijn troep in een der ruime kamers van de grootste hoeve uit den omtrek.

Snel daalde de duisternis op de naakte velden neer. De mutsaards knetterden in den breeden haard en verspreid- den een rooden glans op het ernstig gelaat der vergaderde patriotten.

Daar waren ze allen: baas Steven Jaspers, de reeds be- jaarde blikslager van Willebroeck; de jonge Karel Pieter- sen, de eerwaarde Heer Frans Quarteer, de moedige pries- ter, die het leger volgde; voorts de struische Nardus Verbe- len, de dappere, maar voortdravende Jan Meulemans en Apers, die, nu nog vol leven en moed, weinige dagen later een vreeselijken marteldood voor de vrijheidszaak sterven zou...

Alleen Jan Meving ontbrak. De lezer kent diens rampza- lig wedervaren, doch daarvan was men nog onbewust in het patriottenkamp. Zijn lange afwezigheid nochtans begon al- lens onrust te baren en ongeduldig wachtte men op zijne terugkomst, temeer daar hij tijdingen uit de Kempen moest medebrengen. Voor het oogenblik liep het onderhoud over de te volgen krijgstaktiek. Nadenkend en ernstig zat Rollier aan den haard, het was alsof de redekaveling hem niet aangingen.

Toch verloor de aanvoerder geen woord van hetgeen er gezegd werd, maar hij achtte het vooreerst onnoodig, zich in de gesprekken te mengen.

— Weet ge wat ik denk? riep Nardus Verbelen.

— Laat hooren.

— Dat we de een of andere stad in onze macht moesten hebben.

— Waarom?

— Om van daar over geheel het land den oorlog te kun- nen besturen.

— Welke stad?

— Om het even... Antwerpen, Mechelen, Dendermonde, of Brussel.

Er verscheen een glimlach op veler lippen. Inderdaad, dat was gauw gezegd.

— En hoe zullen wij die stad veroveren? wierp Apers op.

— Hoe? riep Nardus. Wel, me dunkt dat we sterk genoeg zijn om eene stad in te nemen. Of hebt gij voor eenige uren onzen troep niet zien marcheeren?... Er kwam geen einde aan. Meulemans zei het ook.

— Ik? sprak laatstgenoemde. Ik vind dat we eerst en vooral de Sanskulotten uit Willebroeck jagen of liever ze allen op de puinen van ons dorp neerschieten moesten. Ze hebben het bijna geheel verbrand.

— Willebroeck! zei een van Baesrode, wat kan dat maken?

Jan Meulemans zette groote oogen op en keek boos.

Willebroeck! wel, dat was, naar zijn meening, het voor-naamste, Willebroeck, zijn dorp. En men vroeg wat Willebroeck maken kon?

— Op Willebroeck hebben de Franschen het bijzonder gemunt, terwijl ze met Baesrode niets inzitten, hervatte Meulemans bitsig. Hé, hé, dat bewijst genoeg, zou ik denken.

En met de vuist op de tafel slaande, riep hij:

— Wij gaan naar Willebroeck! De Sanskulotten moeten daar eerst uit worden geslagen!

Rollier hief het hoofd op en wierp een strengen blik op den hovenier. Was deze zijn lessen reeds vergeten?

— Vrienden, sprak Rollier, gij hebt allen beloofd mij als aanvoerder te gehoorzamen. Ik zelf heb bevelen ontvangen en, zoolang ik leef, zal ik er niet van afwijken. Onze zending is de Schelde over te steken en naar Zele af te zakken. Wat er ook gebeure, aan dat bevel zal ik getrouw blijven en gij zult mij allen volgen, niet waar?

— Ja, ja!

— Ik begrijp de gevoelens van onzen onstuimigen vriend Jan Meulemans en daarom vergeef ik zijne strafbare tuchtelootheid.

Meulemans stond versted.

— Tuchteloosheid! fluisterde hij. Waaraan was hij te kort gekomen?

— Ja, antwoordde Rollier, tuchteloosheid! Wat is het anders dan dat, in het bijwezen van zijn oversten en wel tegen de bevelen in, te verklaren in: « Wij gaan naar Willebroeck! » Licht er geen kiem van opstand in ons eigen leger? Indien er nu waren, God behoede ons voor zulk onheil, die het beter meenden te weten, en zijn raad volgden, wat zou er dan gebeuren? Onze krachten zouden verdeeld worden en wij gingen een zekere nederlaag te gemoet.

Kan ik Jan Meulemans verontschuldigen, dan is het omdat ik mij bewust ben, hoe pijnlijk het valt, have en goed door woeste vreemdelingen te zien verwoesten en te weten dat al degenen, die ons dierbaar zijn, onder den dwingeland zuchten.

Doch, vrienden, de innigste gevoelens van ons hart moeten wij tot zwijgen brengen, en ons belang kan niet in aanmerking komen, wanneer het heil van het vaderland op het spel staat. Niet één mag zijn post verlaten, al kwam men ook zeggen dat zijn eigen moeder door de Fransche beulen op de folterbank werd vastgebonden.

— Ja, bevestigde Apers, dat is plicht.

— Wat mij aangaat, bevestigde Rollier, die niet ophield de tucht aan te prediken, omdat hij die, en terecht, als de beste hoedanigheid voor een leger beschouwde; wat mij aangaat, ik zweer u, de mij gegeven bevelen trouw te zullen uitvoeren, al bracht men mij de tijding, dat mijne moeder en zuster gevangen werden genomen.

Er volgde een indrukwekkende stilte.

Rollier stond daar kalm en moedig. Hij wist niet welken eed hij had afgelegd!

Het was nu volkomen nacht geworden.

Plots vloog de deur der hoeve open, en Witteke stoot met Vriend binnen.

Het jongetje zag er neerslachtig en vermoeid uit.

Nauwelijks had Rollier hem gezien, of hij verbleekte.

Het was of een voor gevoel hem zei, dat hij een vreeselijke tijding zou vernemen.

Witteke zocht met de oogen zijn meester en toen hij deze bemerkte had, begon hij te beven als een riet.

Rollier ging naar hem toe en vroeg op angstigen toon:

— Waar komt gij vandaan?

— Van Mechelen, generaal.

— Waar is moeder dan?

— In die stad.

— En mijne zuster?

— Ook.

— Gevangen? schreeuwde de ongelukkige.

Witteke knikte.

Wanhopig sloeg de held de armen voor het gelaat en kermend herhaalde hij:

— Gevangen! gevangen! mijn moeder, mijn zuster in de handen der beulen!

En op dit oogenblik zijn vaderland, zijn gezellen, zijn eed, kortom, alles vergetend, riep hij dreigend, met gebalde vuisten:

— O, ik zal mijn moeder en mijn zuster gaan verlossen! Ik zal die vrouwenbeulen den kop te pletter slaan. Mannen, nog dezen avond vertrekken wij! Naar Mechelen! Naar Mechelen!

Die woorden verwekten een algemeene verslagenheid en ijskoude stilte.

Rollier blikte wrevelig om zich heen.

— Wat! Niemand van u beweegt zich! riep hij als krankzinnig. Zinkt den moed u reeds in de schoenen? Heb ik een hoop schapen onder mijn bevel? Zult gij mij volgen?

Nogmaals was het een pijnlijk en algemeen stilzwijgen.

Ook Witteke keek verwonderd op.

Waarom werd het voorstel van zijn meester niet met geestdrift en gejuich begroet? Weigerde men dan naar het woord van den schranderen en gevierden hoofdman te luisteren?

Bleek, met de armen over elkander en bevende lippen, stond Rollier te midden van die koene, ernstige mannen.

Allen blikten droevig naar den grond, als vreesden ze zijn oog te zullen ontmoeten.

— Waar ben ik hier?... vroeg Rollier. Ben ik wel in het kamp der patriotten? Zijn het wel vaderlanders, die zich rond mij bevinden? Of hoort gij niet wat er gebeurd is? De Sanskulotten, die tijgers, hebben twee weerlooze vrouwen, mijn moeder en mijn zuster, naar de gevangenis gesleept. Wie zegt mij wat hun te wachten staat? Koesteren de republikeinen eerbied voor het leven der vrouwen? Hebben zij er geen honderden naar het schavot gevoerd en het hoofd hunner eigen koningin doen vallen? En gij zoudt zulken gruwel in Vlaanderen gedoogen? O, ik zal alleen gaan, en u overlaten aan uw lafheid! Is dat uw eed, mij overal te zullen volgen?

Een der patriotten trad nu voor den jongen man.

Het was Apers.

— Generaal, sprak hij, neen, goede vriend Rollier, het ongeluk dat u, dat ons allen treft, heeft uw zinnen verbijsd. Gij verwijt ons ten onrechte, te kort te blijven aan onzen eed, wij zijn bereid u naar Mechelen te volgen, indien gij het noodig oordeelt voor het algemeen belang.. Maar uw eigen eed klinkt ons in de ooren: « Wat mij aangaat — zeydet gij zoeven — ik zweer u de mij gegeven bevelen trouw te zullen uitvoeren, al kwam men mij ook berichten dat mijn moeder en mijn zuster werden gevangen genomen ». Helaas, het was een akelige voorspelling, maar God gaf u die woorden in. Wij vragen slechts dat gij uw plicht betracht, en zonder redeneeren, zonder morren, zullen wij u volgen. Generaal Rollier, beveel, en wij zweren, dat uw woord zal worden gehoorzaamd.

Apers had gesproken met een stem, waarin men als het ware de tranen hoorde. Wat hij zei, verwekte diepen indruk.

De borst van Rollier zwoegde pijnlijk; er blonken twee tranen in zijn oogen...

Het was hem aan te zien, dat er een vreeselijken strijd in zijn hart werd geleverd. Eén woord van hem, en drie duizend manschappen rukken op Mechelen aan.

Eenerzijds treden zijn geliefde moeder en zuster op, aan den anderen kant verschijnt het vaderland.

Liefde en plicht!

De strijd was verschrikkelijk, maar kort.

Rollier greep de hand van Apers en drukte ze krachtig.

— Dank, dank, vriend! stamelde hij. Gij hebt mij aan mijn plicht herinnerd. Broeders, vergeeft het mij! de droefheid bracht mijn geest in dwaling. O, gij weet niet, wat ik

lijd, maar het mag niet. Onze weg voert niet naar Mechelen, het zou landverraad wezen, inbreuk te maken op de ontworpen plannen.

Vruchteloos poogde Rollier de tranen tegen te houden, die, zijns ondanks, in zijne oogen opwelden en met nokkende stem voegde hij er bij :

— Dat God mijn moeder en mijn zuster onder zijn heilige bescherming neme, ik zal mijn plicht doen !

— Dan gaan we niet naar Mechelen? kreet Witteke met smart en verbazing.

— Neen, lieve jongen, antwoordde Rollier. Ons leven behoort op dit oogenblik uitsluitend aan het land.

— En Jan Meving? gilte de knaap met ontzettende stem.

— Jan Meving? klonk het uit aller mond.

— Zult gij hem niet verlossen?

— Is hij ook gevangen?

— Gevangen en ter dood veroordeeld, en morgen om 10 uur wordt hij gefusileerd.

— O, God, bracht Rollier zuchtend uit. Dat is afgrijselijk. Zijt gij daar wel zeker van? vroeg hij.

— Ik heb het doodvonnis zelf hooren uitspreken.

En Witteke vertelde nu, hoe hij uit de handen der Sanskulotten werd gered door een vreemdeling, wiens naam hij niet kende, en dat hij aan de stulp, achter het bosch, den trouwen Vriend had teruggevonden, die hem wachtte, en in één adem van Mechelen tot daar was geloopt.

— Jan Meving verwacht u, waren zijn laatste woorden. Ik heb beloofd dat wij hem morgen, vóór tien uur, zullen komen verlossen. O, generaal, laat toch uw goeden vriend niet doodschieten, die zijn leven verbeurde met uw zuster en uw moeder te redden.

Dat was te veel.

Snikkend als een kind, viel Rollier op een stoel neder, er kwamen geen andere woorden over zijne lippen dan :

— O, mijn God! o, mijn God! wat moet ik doen! wat moet ik doen?

Nu eerst voelde hij, hoe zwaar het commando op zijne schouders woog, en welke vreeselijke verantwoordelijkheid op hem rustte.

Al zijn vrienden beschouwden hem met droefheid en met deernis.

En geen van allen kon hem een troostend woord toespreken !

Apers trad op den rampzaligen man toe, en nam zijne handen :

— Het is te veel, vriend, zeide hij, Gods vinger wijst duidelijk aan waar onze plicht ligt. Wij mogen Jan Meving niet aan den dood overleveren. Laat ons naar Mechelen oprukken en hem, uw moeder en zuster verlossen.

Een jubelen en juichen barstte los.

— Ja, ja, naar Mechelen, naar Mechelen! schreeuwde men.

— Naar Mechelen! Naar Mechelen! riep Witteke dansend. Daar zullen wij ook onze andere vrienden vinden.

Priester Frans Quarteer, die tot dan toe nog niets gezegd had, wyl hij het buiten zijn rol oordeelde, eenigen invloed uit te oefenen op de krijgskundige bewegingen van het boerenleger, naderde nu den generaal, lei zijn hand vriendelijk op diens schouder en sprak :

— Schep moed, mijn zoon. Ja, de Voorzienigheid zelf leidt onze overwinning en beveelt dat wij naar Mechelen gaan.

Doch Rollier bleef met het hoofd in de handen zitten.

Reeds werd geheel de geschiedenis buiten de hoeve, in het kamp der patriotten door Jan Meulemans verspreid en in den stillen nacht dreunde het nu ook over de velden :

— Naar Mechelen! Naar Mechelen!

Die kreten moesten toch in Rollier's ooren klinken! Waarom springt hij dan niet op, om bevel te geven tot den aftocht? Wat aarzelt hij nog?

Ha, daar heft hij het hoofd op. Nog is zijn gelaat bleek, maar er ligt een heldhaftige kalmte over verspeid.

Met koelen blik ziet hij om zich heen... Ieder wacht naar de woorden, die van zijn lippen zullen vallen, terwijl buiten de kreten : Naar Mechelen! krachtiger en krachtiger worden herhaald.

— Gezellen, zegt hij, en zijn stem klinkt plechtig, maar somber, dat geroep daar buiten bedroeft mij. Er is geen

tucht in ons — ik zeg : in ons, want ik zelf heb u het slechte voorbeeld van wankelmoedigheid gegeven — neen, en ik zeg het u met smart, er is geen tucht in ons. Ik zal u tot een glorieijken dood, maar niet tot de zege leiden! Een leger zonder tucht kan niet overwinnen. Dat men onmiddellijk de kreten stake, en zich ter ruste begeve, ik beveel het. Morgen vroeg vertrekken wij naar Zele.

De omstaanders waren diep getroffen, maar bewonderden de grootheid van zijn karakter, een grootheid, waarvan zelfs de geschiedenis der oudheid weinige voorbeelden aanhaalt.

Alleen Witteke balde grimmig zijn vuistjes.

— En Jan Meving! herhaalt hij halsstarrig. Moet hij morgen gefusileerd worden.

De vraag van den knaap bracht de aanwezigen in een pijnlijke stemming. Allen bezagen Rollier weder.

— Jan Meving is een held en een martelaar der vrijheidszaak. Het is mijn vriend, en ik waardeer zijn achting en negenheid. Kwam ik hem verlossen, hij zou het mij verwijten, want Vlaanderen staat in dezen strijd boven alles. Gaarne wilde ik in Jan Meving's plaats zijn, want ik lijd verschrikkelijk. Zelf moet ik het doodvonnis teekenen van mijn besten vriend, van den man, die zijn leven waagde, om mijn geliefde moeder en zuster te redden. Eenieder ga nu ter ruste!

's Anderdaags 's morgens waren Witteke en Vriend uit het kamp verdwenen. Toen Rollier zich aan zijne makkers vertoonde, zagen ze zijne haren op de slapen geheel vergrijsd; er liepen diepe rimpels door zijn tot hiertoe gladde en effen voorhoofd, en zijne oogen waren rood, als had hij geheel den nacht geweend.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

IN TIJDS!

Om drie uur 's nachts verscheen er een koerier uit Duffel, met verzoek dat Willem Tuytgen onmiddellijk met honderd man zou afkomen. Oogenblikkelijk gaf de kapitein bevel de trom te roffelen en de makkers te verzamelen. De boeren hadden zich zoo goed het ging gewapend.

Deze nacht was kalm. Nergens vernam men meer dat angstige kleppen der noodklok.

Willem Tuytgen splitste zijn troep in twee afdeelingen en gaf het bevel van honderd manschappen aan Giele, die ze zonder verwijl naar Duffel zou leiden. Zij, die bleven, hoorden een tijd lang de stappen van hen, die vertrokken, tot dat het gerucht in de verte wegstierf. Daarop werd het plechtig stil in de velden. Geen hond hoorde men nog blaffen, geen takje kraken. De mannen bleven regelmatig in 't gelid en spraken geen woord. Zij waren ongeduldig en hunkerden naar den strijd. Hun oor poogde de minste klanken op te vangen, in de hoop het vage gerucht van het verwijderd gevecht te vernemen. In de hoeve had men nu opgehouden te waken en geen enkel venster was nog verlicht. Behalve die honderd helden, wier donkere massa het staal der wapens deed glinsteren, lagen al de dorpelingen in een diepen slaap gedompeld.

Langzaam kropen de uren in die stilte en die duisternis voort... Eindelijk kraaide er een haan, doch zijn stem bleef zonder weergalm. In het Oosten werd de gezichteinder helderder, en weldra kwam de dag in de lucht. Nu konden de mannen elkander onderscheiden in het bleeke, treurige licht van dien Octobermorgen. Helaas! niet velen hunner zouden den dag nog dikwijls zien gloren! Bloedig en rood klimt de zonnekogel door de morgennevels... Eensklaps vernemen zij een geluid, als van het hoefgetrappel van paarden... zij ademen nu vrijer, rekken zich uit en hoop en vreugde stralen uit hunne oogen. Ha, men zou dan eindelijk handgemeen worden! Doch hun hoop wordt verijdeld, het hoefgetrappel neemt de richting van Antwerpen. Zouden zij daar blijven staan, zonder iets te doen? Men vergat hen zeker en de overwinning zou nu zonder hen worden behaald.

Maar voor hem stond zwaar en vierkant en dichter en dichter St-Romboutstoren. (bl. 28).

't Werd zeven uur in den morgen. Nog niets. Willem, die zelf brandde naar den strijd, had moeite om zijn manschappen in toom te houden. Daar zien zij iets opdagen.

— 't Is Uilenspiegel! roept Willem.

Inderdaad, het was Janneke. Zijn eerste vraag is:

— Zijn die van Willebroeck met generaal Rollier niet gekomen?

— Neen.

— Nu, 't geeft niet.

En dit zeggende, duikelt hij over van pret, en begint te schaterlachen.

— Waarom hebt ge zoolang vertoefd? vraagt Willem.

— Omdat ik het niet kon gelooven.

— Wat kondet gij niet gelooven?

— Dat we Mechelen gaan innemen.

— Jan Knops, zegt Willem berispeld, 't is nu de tijd niet om met gekheden voor den dag te komen. Uw kluchten klinken valsch en uw lach doet ons pijn, op het oogenblik dat Vlaanderen zucht onder de dwingelandij en onze broeders gered staan, om voor de vrijheid te sterven.

— Wel, hervat Janneke huppelend en dansend, ik spot niet... ik ben blij en daarmee uit... Wij gaan de gevangenen verlossen en de stad innemen. Weet gij wat er gebeurd is?

— Neen, spreek dan.

— Generaal Béguinot heeft Mechelen met geheel het garnizoen verlaten.

Dat nieuws maakte een grooten indruk.

— Dan is Mechelen zonder bezetting! juichte Willem Tuytgen.

— Zooals ge zegt, kapitein.

— En waar trok generaal Béguinot op af?

— Ha, ha! dat is wat anders. Naar ik vernomen heb, wil de generaal der Sanskulotten onze troepen te Duffel onverwachts op het lijf vallen.

Doch Willem Tuytgen luistert maar half meer. Bij zich zelf herhaalt hij:

— Mechelen zonder bezetting!

En plots bonst hij op van vreugde.

Mechelen, dat als het doel der patriotten beschouwd werd, Mechelen, dat ingenomen moest worden, waarvan het beleg lang had kunnen duren, en ten minste drie, vier duizend soldaten zou eischen, dat Mechelen zou hij, Willem Tuytgen, zonder slag of stoot, aan het hoofd van eenige manschappen binnenrukken.

— En, voegde Janneke er bij, 't zal ons maar een wandeling kosten, want Béguinot vergat zelfs de poorten der stad te doen sluiten.

Dat was een buitengewone gelegenheid! Waarlijk, de Voorzienigheid bleek met hen te wezen. Nu moest er met den meesten spoed gehandeld worden, en dan zou men meester zijn van de stad.

— Voorwaarts, vrienden! sprak Willem. Mechelen komt in onze macht en dan is de Boerenkrijg gewonnen.

— Hoera! Hoera! juichten de patriotten en, uit het gelid geraakt, snelden zij over den steenweg voort.

Het waren meestal jongens van Bonheyden en van den omtrek van die plaats. De volle dag lichtte nu over hen en

hun amberkleurige, rood-bruine, door de zon en de openlucht getaande gezichten.

Jeugd, gezondheid en goede trouw blonken uit hun mannelijke en tevens hoekige trekken, u tegen... Hun geheel vormde een vale massa: bestoven voeten, bruine beenen, blauwachtige wambuizen, en boven hen een geheel arsenaal van de zonderlingste wapens.

Allen te zamen, beschikten zij over een tiental geweren, waarvan de helft niet meer dienen kon. Willem Tuytgen en Janneke hadden het beste tuig. Gene was voorzien van een nieuw vuurroer, deze van een pistool-tweeloop dat hij, God weet hoe, te Mechelen een Sanskulot ontfutselde.

Nu was Janneke, die zich steeds opgeruimd vertoonde, nog beter te moede dan ooit. Ofschoon hij geheel den nacht niet geslapen had, en twee dagen geleefd had van een korst brood, had niemand hem ooit zoo wakker, zoo vreugdig, zoo schalks gezien. Zijn arme voetjes waren open en bebloed van 't loopen, doch daar scheen hij geen letsel van te hebben.

Hij ging vooruit en droeg het vaandel.

Dit bestond uit een wit laken, waarop Tuytgen's moeder een kruis van rood baaien stof genaaid had. Als op de *Labarum* had er onder mogen staan: *In hoc signo vinces*. In dit teeken zult ge zegevieren.

Aan elken draai van den weg werd het kleine peleton grooter. Die nieuwe soldaten van het laatste uur kwamen uit den omtrek van Brussel en Leuven, zonder zich te bekreunen om de lengte van den weg, en slechts met het gevoel van vaderlandsliefde bezielde. Als zij onderweg een Lieve-Vrouwe-kapelletje of kruisbeeld ontmoetten, dan aan de goddelooze verdelgingswoede der Sanskulotten ontsnapte, dan namen zij hun klak af, knielden godvruchtig neder en prevelden een gebed, dat hun moed opnieuw verstaalde.

Langs de baan gingen de eenzame hoeven en hutten op hun doortocht open, vrouwen, zieken, grijsaards en kinderen juichten hen toe en riepen:

— Goeden moed, jongens! Goeden moed! Gij zult overwinnen!

Een rijke pachter weigerde den troep te laten doorgaan, voor dat er twee tonnen bier waren geledigd.

In de half ortbladerde boomen piepten de muschjes zoo lieflijk en vreedzaam, dat zij nog meer vertrouwen kregen in den einduitslag van hun tocht: toen er echter een vlucht zwarte raven in den rooden morgen opvloog, scheen hun dit een slecht voortteeken.

Maar Uilenspiegel nam een steen en wierp deze de donkere, onheilspellende vogels achterna en riep hen toe:

— Dezen avond zult gij Fransch vleesch genoeg te eten krijgen!

Het schamel kerkje van Bonheyden was niet meer te zien, toen zij rugwaarts keken, maar voor hen stond zwaar en vierkant en dichter en dichter Sint-Romboutstoren.

Men was nog slechts een kwartier van de stad.

— Halt! schreeuwde Willem Tuytgen. Zij waren langs Rijmenam en Muysen rondgegaan, om beter hun spoor voor den vijand te bedekken.

Willem gaf de laatste onderrichtingen. Men zou voortgaan stapvoets, en het zingen was verboden.

In een dichte groep kwamen zij aan de Leuvensche poort. Inderdaad, deze was open.

— Mechelen voor ons! fluisterde Willem Tuytgen.

De stad ligt in een waas van mist te sluimeren, terwijl de Dijle en haar kanalen in een lood schijnen gevat.

Geen enkel Sanskulot verspert hun den weg.

O, welke gevoelens bestormen hun boezems! Janneke Knops zelfs is stil en ingetogen, nu hij zijn stappen over het hout der brug hoort weergalmen.

Voor Willem Tuytgen is het als een droom. Nog kan hij de werkelijkheid niet gelooven en ieder oogenblik vreest hij de Sanskulotten met hun kanonnen te zien opdagen.

Nauwelijks zijn ze de eerste straat ingetreden, of uit hun aller borst stijgt den kreet op:

— Leven de patriotten! Weg met de Franschen!

De Mechelaars trekken verwonderd hun deuren en ramen open, doch velen sluiten daa.op weer zorgvuldig hunne woning.

Er lag in dien tijd als een waas van lafheid en schrik over de steden.

Slecht gewapend, slecht gekommandeerd, rukten de boeren stout vooruit, doch de steden hadden zelfs den moed niet om de wakkere patriotten te ondersteunen. Willem Tuytgen was pijnlijk getroffen door dit koele onthaal. Hij hoopte dat geheel de stad hen als verlossers zou begroeten en ondersteunen, en het was alsof zij door de straten gingen van een uitgestorven stad.

Maar hier toch ook zijn er eenige moedige jongelingen, die zich bij hen aansluiten.

In de Hanswijkstraat heeft een ontroerend tooneel plaats.

Een oud man ziet den troep patriotten voorbij trekken; onmiddellijk loopt hij uit zijn woning naar het timmerwerk-huis, dat in den tuin staat. Hij roept zijn twee zonen, neemt de vuuroeren van den wand, die zijn kamer versierden, en spreekt:

— Kinderen, volgt die moedige jongens, en komt terug als Vlaanderen vrij gevochten is! Indien gij sneuvelen moet, zullen wij elkander in den hemel wederzien.

Eindelijk komen zij op de Groote Markt. Daar ontmoeten zij onverwachts een tiental gendarmen, die door generaal Béguinot werden achtergelaten, om over de inwendige rust der stad te waken.

De Franschen grijpen hun geweren om weerstand te bieden.

Willem Tuytgen plaatst zijn mannen in een vierkant, met de geweren voor.

— Legt aan! beveelt hij.

De aanvoerder der Sanskulotten ziet dat elke weerstand een onzinnigheid wezen zou en zegt:

— Wij geven ons over.

En de kolven der geweren worden, ten teeken van overgave, in de lucht gedraaid.

In een oogwenk zijn de soldaten ontwapend, en hun vuuroeren en sabels komen wel te pas.

De Vlamingen gedragen zich edelmoedig, aan den Franschen wordt opgelegd, dat zij het binnenhof van het Raadhuis niet verlaten zullen.

Op dit oogenblik begint de groote klok zegevierend boven de stad te luiden.

Een daverend gejuich stijgt op uit aller borst:

— Mechelen voor ons!

— Naar de gevangenis! roept Janneke Knops. Naar Meving en onze andere vrienden. Het is nog maar 8 uur. Wij komen in tijds!

En de gewapende vaderlanders stormen naar de gevangenis.

NEGENDE HOOFDSTUK.

VICTORIE!

Baron de Meer van Moorsel had tot laat in den nacht geschreven; hij richtte een langen brief aan zijn echtgenoot en sprak in ontroerende bewoordingen van zijn kind. Zoo lang hij in tegenwoordigheid zijner rechters stond, had hij zijn kalmte en uitwendige onverschilligheid geen oogenblik verloren, doch in de stilte van de gevangenis en den nacht, hield de overprikkeling zijner zenuwen op en sombere gedachten bestormden zijn geest. Tegen den morgen nochtans verraste hem den slaap, en doodmoe was hij op bed neergezakt. Een ruwe hand schudde hem wakker.

— Sta op! klonk het barsch.

Hij zag den cipier der gevangenis, vergezeld van een ruwen soldaat aan zijn ledikant.

Was het uur geslagen om naar den dood te gaan?

— Volg mij!

Wijl hij bijna gekleed te bed lag, kon hij den bewaker onmiddellijk gehoorzamen.

Om 10 uur moest hij gefusileerd worden.

Akelig dreunde zijn stap door de donkere gewelven van het sombere gebouw.

— Hoe laat is het, citoyen? vroeg hij den cipier.

Deze bromde iets tusschen de tanden, doch het was den edelman onmogelijk er iets van te begripen.

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

Volledig verhaal over den
Heldenstrijd der Boeren

in

1798

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

VOLLEDIG VERHAAL OVER DEN

HELDENSTRIJD DER BOEREN

IN

1798

L. Opdebeek = Uitgever = Antwerpen